

LBRIS

Clara Toma

We know
books

Ce citesc într-o carte despre scris:
însemnările unei autoare-editoare

Clara Toma Publishing House
București, 2024

Ce fel de carte despre scris?!

...o carte ca un bazar. Ca un talcioc. Cu multe și mă-runte, cu nimic și cu de toate, de peste tot adunate, pe tarabe împrăștiate, printre rânduri așezate, în copertă ambalate...

Niște pagini în care am strâns, așa cum o cloșcă își strange puii sub aripă, câteva scriituri. Câteva din multele. Nu știu dacă le-am ales ori s-au lăsat culese. Oarecum la repezeală și la nimereală.

Un fel de ghiveci de post, de ne-post, cu proză, cu poezile, cu bucățele de texte nepublicate, cu bucăți mai mari din cărțile mele, cu idei ușurel de digerat, cu retorici de abia poți să înfigi furculița în ele.

Ghiveci de dat pe niscaiva arginți. Sau... de bogdaproste. După socoteala de acasă. Sau după cea din târg.

O carte-necarte, încropită, pe gustul meu și poate pe ne-gustul multor cititori, din însemnările, notițele, ițele și fițele destinului meu de cititoare-scriitoare-editoare. Ordinea cuvintelor este mai mult sau mai puțin aleatoare.

Cuvinte care s-au lăsat scrise de autor din (ne)întâmplare.

Cuvinte strâns legate, de editor, ca la carte, între coperti. Necartonate 😊.

Cuvinte care se vor lăsa, poate, dezlegate, la timpul și în locul potrivit, de cititor.

Cuvinte cu cu vreun rost oarecare, cuvinte cu nădejde de binecuvântare.

Clara Toma

București, 6 decembrie 2024

Cum, când, unde și de ce mi s-a năzărit că sunt scriitoare?

...A fost odată o fetiță, care, pe la vârsta primelor ani de școală, citea versuri de Eminescu și își dorea să devină scriitoare.

Mama ei a venit la ea în cameră, într-o zi, când tocmai citea nu mai știu ce carte.

– „Ce faci, înveți pentru școală?” – o întreabă mama.

– „Nu, citesc pentru mine”, – răspunde fetița.

– „Dă-l încolo de citit și de scris, hai să te învâț cum să faci mâncare și cum să întinzi rufe pe sârmă, de asta o să ai nevoie când o să te măriți, nu de prostiile din cărți”.

– „Mamă, ce vrei să spui? Mai e atâta timp până mă mărit, iar dacă o să mă mărit vreodată, în niciun caz eu nu o să stau la cratiță, așa că lasă-mă să citesc acum...”.

Fetița și-a băgat din nou nasul în carte. La două clipe distanță, mama i-a smuls cartea din mâini și a aruncat-o cât colo. Cartea s-a izbit de zid, apoi de podea.

– „Mișcă-te la bucatărie până nu îți dau una, de nu te vezi!” – a rostit mama, cu ton nervos.

Fetița a bombănit în gând, în timp ce și-a promis, din inimă, că va fi scriitoare, când va scăpa din casa de nebuni în care i se părea că trăiește. Apoi s-a dus, strângând din dinți, în bucatărie, cu mama ei, care credea că cel mai util pentru fetiță e să o învețe să facă mâncare și alte treburi „predestinate” femeilor.

Fetița aceea, peste ani, la prima sau a doua întâlnire cu un bărbat, spunea, răspicat și cu năduf în glas, de parcă o avea pe mama ei în față:

LIBRIS | We know books

– „Vreau să știi despre mine că eu nu calc, nu spăl vase și nu fac de mâncare”. Apoi, zâmbind, continua, cu o voce în care punea un strop de ironie: „Îți pot pregăti însă în fiecare seară câte o poezie și ți-o recit înainte de culcare...”.

Fetița aceea, odată cu trecerea anilor, crescând, a început să uite, încet-încet, de lumina visului ei de a scrie.

În schimb, a început să trăiască în și din umbra visului ei din copilărie, publicând cărțile altor scriitori care îndrăzneau să creadă cu toată ființa în visul lor și să-și urmeze calea pentru a-l vedea împlinit.

*...și cum oare s-a făcut de am
devenit editoare?*

Prima carte pe care am editat-o a fost „Vocea interioară”, în 2005.

O carte a unui tânăr din Iași.

La biroul meu de jurist, în pauzele de prânz, vorbeam pe chat cu oameni pe care îi cunoșteam pe forumuri, în care se purtau dialoguri pe tot felul de teme care mă interesau. Acest băiat îmi scria, printre altele, că citea Carlos Castaneda, Gurdjieff, Stanislav Grof, Aivanhov. Eram fascinată de oamenii care citeau cam ce citeam și eu.

El scrisese o carte și era tare descurajat că nicio editură de pe vremea aceea nu voia să i-o publice, îi fusese respins manuscrisul de multe edituri, nu mai spera să își vadă vreodată cartea pe rafturile unei librării.

Pur și simplu, vorbind cu el pe chat, i-am spus, impulsiv, instinctiv, fără să mă gândesc nicio clipă: „O să fac eu o editură și o să-ți public cartea. Eu oricum sunt plictisită de munca de jurist și mai vreau și altceva”.

Firește, m-a crezut nebună. Sau că glumesc.

Mi-a spus, mult mai târziu, că abia când a văzut coletul cu exemplarele din cartea lui tipărită, a crezut că nu e o farsă făcută de vreo nebună cu care conversează pe chat.

„Nebuna” și-a luat nebunia în serios când a simțit că o forță luminoasă și puternic din interior o împinge înainte:

– „Hai! Asta e semnul! Asta e ce ai de făcut! Să aduci pe lume cărți! Să ajuți scriitorii să-și vadă ideile tipărite!”

Câteva luni mai târziu, aveam editura înființată și cartea autorului era scoasă din tipar. Prima carte a Editurii Ascendent. 1000 exemplare. Din care am vândut vreo 25-30. Restul, după ce am dat autorului exemplarele convenite prin contract, le-am ținut ani la rând în depozit, ori pe rafturile librăriilor. Librării care mi le-au dat retur după ce copertile și foile s-au decolorat de atâta stat. Într-un final, le-am dat cadou pe la târguri sau pe prețuri derizorii unor anticari, atât cât să-mi scot măcar o părticică din banii investiți în hârtia și cerneala tipografică.

Vocea interioară. Prima carte publicată la editura pe care am creat-o, ascultându-mi propria voce interioară. Voce care m-a îndrumat cu claritate spre ceea ce urma să fie calea mea pentru mulți ani.

Nu am avut niciun profit financiar de pe urma primei cărți. Dimpotrivă, am pus bani din buzunar, cum se spune.

Dar bucuria pe care am simțit-o atunci și o simt încă, bucuria că am putut fi parte din realizarea visului frumos al unui om, visul de a deveni autor publicat, ei bine, bucuria aceea a făcut pentru mine la acel moment, toți banii.

O bucurie pe care am continuat să o repet și o repet și în ziua de astăzi, de aproape 20 de ani, ca pe un refren scris cu note jucăușe în partitura vieții mele.

Și cărțile au soartă?!

Motto:

*despre – omonime –
lâng-un cotor de carte
cotorul de măr*

– Ia cotorul ăla de măr de pe cărți și aruncă-l la coș. Că le pătează... mi-a zis tata, iar eu, enervată că trebuia să mă ridic din pat, am dus cotorul la gunoi bombănind în gând.

Patul era lângă raftul cu cărți. Înainte să mă culc după amiază, obișnuiam să mănânc un măr. Îl mâncam așa, într-o rână, aproape culcată, mă și mir cum naiba nu m-am înecat cu vreunul...

Îmi era lene să mă ridic și să duc cotorul la coșul de gunoi, care era afară. Așa că doar întindeam un pic mâna și-l lăsam pe una din cărțile frumos așezate, una lângă alta, pe raft. Mă gândeam de fiecare dată că nu-i mare lucru că stă cotorul acolo jumătate de oră, o oră, cât îmi făceam eu somnul de după prânz. Și îmi spuneam că tata oricum nu o să vadă că l-am pus acolo, căci nu intra în cameră cât dormeam eu.

De fiecare dată însă uitam, după ce mă trezeam, să iau cotorul de pe cărți. Uneori îl lua mama, seara, după ce îmi spunea noapte bună, înainte de culcare. Alteori îl lua probabil tata, fără să îmi zică nimic. În rare cazuri îl luam eu, a doua zi când îl vedeam, acolo, uscat, cu o culoare maronie. Un biet cotor de măr, și el, acolo, lăsat peste noapte pe un biet cotor de carte. Nu mi se părea un capăt de țară.

– Băi, fată, ți-am zis de nu știu câte ori să nu mai pui cotoare de măr pe cărți. Uite-te și tu, s-au pătat! Am dat o grămadă de

bani pe ele, astea sunt de-alea bune, de la anticariat, nu le mai găsești pe nicaieri. Tot pentru voi vreau să le păstrez, pentru tine și pentru soră-ta, când v-oți face mari să le citiți.

– E, nu citim noi de-astea... O să citim de-alea de-o să apară pe vremea noastră... o să ni le alegem noi... i-am răspuns eu, cu lehamite.

– Bine, dacă nu le citiți voi, le vând atunci, sau le dau la alții, dar nu mai pune tu cotoare de măr pe ele în fiecare zi! Ai înțeles???

– Păi să mă duc afară la gunoi pentru un cotor? Și când e frig, și când sunt adormită?

– Uite, îi o să-i spun maică-ti să pună un coș de gunoi aici în cameră, lângă ușă. Să nu mai ai motive de invocat...

A pus mama coș de gunoi în cameră. Un timp am aruncat cotoarele acolo, dar pesemne că într-o zi tot mi-a fost prea lene să mă dau jos din pat să arunc cotorul unde trebuia aruncat...

...că a doua zi, când veneam de la școală – să fi fost prin clasa a treia, a patra – simțeam miros de fum pe strada mea. Miros greu, ascuțit, înecăcios. Am grăbit pasul până mi-am văzut casa. Deasupra curții vedeam cum se ridică spre cer un fum negru, gros. Am simțit că mă sufoc. Nu știam dacă de la fum sau de la frică. Am început să alerg, suficient de repede cât să nu mă ajungă din urmă o puzderie de gânduri mai negre ca fumul pe care îl vedeam în fața ochilor. Am intrat pe poartă, bunică-mea stătea cu o mână în șold și cu una își sufla nasul în batistă.

– Uită-te și tu ce făcu taică-tu, din cauza ta! – și-mi arăta cu mâna aia cu care ținea batista, mormanul de jar fumegând și acoperind dalele din curte.

– Ce am făcut? – am întrebat-o, pentru că nu pricepeam nimic. Îmi simțeam tremurând picioarele alea subțiri ca bețele.

– A dat foc la cărți. A zis că n-are rost să le mai țină, dacă tot nu aveți și voi grijă de ele. A găsit de dimineață un cotor

LIBRIS | We know books

de măr lăsat de tine, știi tu cum e taică-tu...ț ine la lucruri... uită-te și tu...

O auzeam bocind, de parcă cine știe cine murise. Am intrat în casă într-o fugă, am dat cu ușa de perete, îl căutam pe tata. Nu era în niciuna din camere. Am ieșit afară.

– Unde e? am întrebat-o pe bunica.

– O fi pe pod, la Olt, nu știi că acolo se duce el să stea când se enervează? A stat până a ars ultima carte, apoi mi-a zis să am grijă să nu se apropie câinele de jar, să nu se ardă. De câine îi arde lui... Mă-ta nici nu știe... Lasă-l că-i trece lui, of, mamaie, of... că nu vrei tu niciodată să faci ce-ți zicem noi, uite, acum, na...

Nu mai știu ce am făcut în ziua aia. Nici în zilele următoare. Nu mai știu dacă i-am cerut iertare lui tata. Dacă m-a certat sau nu. Nu mai știu dacă am plâns. Memoria mi s-a șters ca o peliculă învechită și deteriorată pe ici, pe colo. Știu sigur că nu am mai pus cotoare de măr pe cărți. În niciun caz pe cărțile de pe raftul de lângă patul în care dormeam după-amiaza, în copilăria mea.

Mai știu că m-am trezit într-o zi publicând cărți. Una, două, trei, nouă. Să tot fie vreo 200, din martie 2005, de când mi-am făcut prima editură.

Să fi fost oare 200 de cărți în raftul ăla? Oare mai puține? Oare mai multe? Dacă aș ști...

Dar nu știu.

Așa cum nu știu nici de ce.

(text scris în februarie 2020. Publicat în 2023, în volumul: „Cotorul de măr. Povestea unei edituri” – ediție foarte limitată. Între timp, numărul cărților scrise, publicate și citite de mine s-a mai înmulțit un pic...)